

SBA Histories 2021

Bloeyd midde-in die winter

As daar een ding is wat die SBA die laaste 15 maande saam met die wêreld geleer het, is dat 'n inperking in vlees soms die beste dryfveer kan wees vir 'n nuwe bloeyd in die gees. Anderkant bekommernis en vrees vir die onbekende lê groei. (Kwailappies Junie 2021)

Net soos in 2020 het die SBA weer daarin geslaag om deur medemenslike betrokkenheid toekoms hoop aan individue en gemeenskappe te gee, met Afrikaans as bemagtigingsinstrument. Nuwe projekte, soos verklankings, herdrukke van bestaande publikasies en voorlesings, is bygevoeg om die SBA steeds sigbaar en tersaaklik te hou.

PROJEKTE

*Zoë-voorleesprojek

Tydens die 2021-projektermyn word die Zoë-voorleesprojek – met Het Jan Marais Nasionale Fonds as donateur – op 'n weeklikse basis deur voorlesers uit die gemeenskap aan kinders in die grondslagfase by 40 skole in 7 verskillende streke voorgelees. 2531 leerders kon deel hê aan storiesessies wat deur 50 storievoorlesers by laerskole in die Kaap Metro, die Diep Suide van die Kaap, (Simonstadstreek), Laingsburg-omgewing, Bitou-munisipaliteit, Stellenbosch, asook Kimberley uitgerol is.

Gedurende die Covid-19-inperking word sommige sessies in die buitelig aangebied, byvoorbeeld by Pescodia Primêr in Kimberley. Die gebruik van rekwisiete help om 'n fantasiewêreld vir die ingeperkte kinders te skep.

Op uitnodiging van veteraan-aktrise Thoko Ntshinga bied die SBA op 12 Oktober 'n voorleeswerkwinkel vir lede van die gemeenskap in Bersheba buite Kirkwood aan.

Die Zoë-projek is oudergewoonte aan die einde van 2021 met 'n sertifikaatseremonie afgesluit waartydens deelnemers erkenning vir volgehoue entoesiastiese deelname ontvang het.

*Storiesprojek

Sedert 2015 vervul die Storiesprojek 'n belangrike funksie, naamlik om ons land se taal- en kultuurerfenis aan te vul en te bewaar deur individue van afgeleë – en dikwels vergete plekke – se unieke verhale op video vas te vang.

Die SBA se opnames, met dr Sandra Prinsloo aan die spits in die Cederberg-omgewing wat die stories van die mense van Eselbank en Heuningvlei vasgevang het, het ten spyte van die kansellasie van die Clanwilliam Veldblomfees besoekers gelok. Altesaam 355 persone het tussen 25 Augustus en 5 September die Ou Tronkmuseum in Clanwilliam besoek waar die Sederbergstories uitgestal is.

In September 2021 se *Kwailappies* skryf Nelmarie Kemp: "Deur middel van die videovertellings kon besoekers op reis gaan – al met Kerskoppas langs tot by Eselbank – en vir 'n oomblik die wêreld sien deur die oë van agt storievertellers wat hulle intieme belewenisse uit vervloë dae deel."

Direksielid Karen Meiring, hoof van kykNET, oorhandig die storieprojek vir verpakking aan Janine Opperman van kykNET vir uitsending in 2022 onder die titel "Ons Onthou".

*Publikasies

Wateridiomeboek: 'n Lys van 22 isiXhosa idioome oor water was die vertrekpunt vir die SBA se multitalige idioomeboek, *Ons almal drink van dieselfde stroompie*, wat ter viering van Internasionale

Moedertaaldag op 21 Februarie versprei is. Met die doel om veeltaligheid te bevorder en taal- en kultuurerfenis te bewaar, is die aanvanklike lys isiXhosa-idiome uitgebrei met Afrikaanse en Engelse idiome en spreekwoorde oor water. Die Wateridiomeboek is in Februarie en Maart 2021 aan 8 790 graad 8-leerders van skole in die Kaap Metro-onderwysdistrik versprei en ingespan as deel van die viering van Internasionale Moedertaaldag, Waterdag (22 Maart) en Kunsdag (15 April).

Deur skole spesifiek tydens Maart by die aktiwiteite van die boek te betrek wou die SBA die aandag op Internasionale Waterdag vestig en die beskerming van ons waterbronne en die bewaring daarvan vir ons nageslag inskerp. Leerders is uitgenooi om een van die idiome in die boek op 'n kreatiewe manier deur 'n visuele voorstelling uit te beeld. 30 kunswerke uit al die voorstellings is gekies as deel van 'n openbare uitstalling by Kunstekaap vanaf Jeugdag 16 Junie tot 10 Augustus. Op die direksievergadering van 16 September berig dr Niel le Roux dat daar reeds 15 000 Wateridiomeboeke aan al 277 betrokke skole in die Kaapse Metropool versprei is weens die groot navraag daarvoor. Die idiome is ook binne 'n beperkte scenario in al drie tale verklank, sodat die idioom in konteks verstaan en gebruik kan word. Dié verklankte weergawe is op die SBA-webtuiste as hulpbron vir die onderrig van idiome in die klaskamer beskikbaar, sowel as vir die breër publiek om te geniet en te gebruik.

Die elektroniese weergawe van ***Ons almal drink van dieselfde stroompie*** is gratis op die SBA-webtuiste www.sbafrikaans.co.za beskikbaar.

Die Kokerboom: Die SBA se fokus op multitaligheid, maar ook erkenning aan die tale van ons Eerste Nasies, was die rede vir die samestelling van die storie in Afrikaans, Engels, sowel as Khoekhoegowab in een gesamentlike publikasie om die bron van gedrukte stories in hierdie tale aan te vul. Ter viering van Wêreldboekedag op 23 April is die multitalige weergawe van ***Die Kokerboom*** by 12 skole in die Noord-Kaap versprei. 'n Totaal van 'n 1 000 boeke word aan graad 3- en 4-leerders van laerskole Kakamas, Oranje Suid, Lutzburg, Cillie, Alheit, Perde-Eiland, Assumpta, St Maria Goretti, Riemvasmaak, Vredesvallei, Francois Visser en ook die kindershuis op Pofadder geskenk. Elke leerder ontvang ook 'n stel inkleurpotlode en 'n skerpmaker.

Die leefwyse van ons Vroeë Mense, die SBA se boek oor die Strandlopers van die Kaapse Skiereiland, deur die gesoute navorser en skrywer, Rachele Greeff, word tydens Internasionale Inheemse Mensedag op 9 Augustus bekend gestel. Ivor Price is die gesprekvoerder tydens dié boekbekendstellingsgeleentheid – die eerste lewendige elektroniese uitsending van die SBA.

Die opskrywing van hierdie geskiedenis deur die SBA is 'n uitvloeisel van die Storiesprojek wat poog om ons kultuurerfenis vir ons nageslag te bewaar.

Die SBA-aanlynnuusbrief, ***Kwailappies***, Augustus 2021, berig: "***Die leefwyse van ons Vroeë Mense*** nooi die leser om agter die Strandlopers van die Kaapse Skiereiland aan te stap om te sien hoe vernuftig hulle aan die Kaap van Storms oorleef het. Dit was ook Strandlopers, dié in die omtrek van Milnerton-strand, wat voor die koms van Jan van Riebeeck tot die vormgewing van Afrikaans, soos ons dit vandag praat, bygedra het."

Die leefwyse van ons Vroeë Mense, wat ook in digitale formaat beskikbaar is, vorm deel van 'n drieluik wat fokus op die erfenis van ons vroeë mense. ***Die Griekwa is nog*** en ***Kalahari-waarheid***, die eerste twee boeke, is ook gratis aanlyn beskikbaar – elk met 'n verklankte weergawe wat op die webtuiste as luisterboek gevind kan word. Zenobia Kloppers, bekende aktrise, is die voorleser van ***Die leefwyse van ons Vroeë Mense***.

Davy Samaai, Kampioen van die struggle: Hierdie Afrikaanse weergawe van prof Michael le Cordeur, SBA-ondervoorsitter, se boek, *Davy Samaai - Champion of the Struggle*, word deur die SBA geborg. Samaai is bekend vir sy bydraes as musikant, onderwyser en gemeenskapsleier, maar veral as die eerste swart Suid-Afrikaanse tennisspeler wat sy debuut op Wimbledon gemaak het.

***Prisoniersdrama**

Tydens die beplanningsfase van die SBA se projekte in die Kaapse gemeenskap van Ocean View, een van die SBA se geografiese fokusareas vir 2021, vra die gemeenskap die SBA se hulp met die probleem dat terugkerende prisoniers nie deur die gemeenskap aanvaar word nie. Sandra Prinsloo bied aan om 'n kort teaterstuk daarvoor saam te stel. Die akteur, Christo Davids, skryf die teks *Ballroom Boys*, met 3 akteurs. Die doel van die projek is om die gemeenskap te help om die vrygelate prisoniers te ondersteun en by te staan in hul pogings om weer werk te kry. Dan Plato, burgemeester van Stad Kaapstad, bied tydens 'n besoek van dr Niel le Roux en dr Sandra Prinsloo die ondersteuning en hulp van Stad Kaapstad vir dié projek aan. Nolan Africa, met sy uitgebreide ervaring in interaktiewe en opvoedkundige teater en 'n meestersgraad in Dramaterapie aan die Universiteit van Witwatersrand, is die regisseur. Ses vertonings is in November in onderskeidelik Ocean View, Vishoek, Muizenberg en Simonstad aangebied. 'n Uitgebreide plattenlandse toer word vir 2022 beplan.

***Woeker met Wiskunde**

Internasionale Dag vir Wiskunde op Sondag 14 Maart is in 2021 deur die SBA gevier met die aanbieding van die *Woeker met Wiskunde en Wetenskap*-kongres op Saterdag 13 Maart te Kimberley. Dié suksesvolle kongres wat nou al sinoniem met die SBA is, is vanjaar uitgebrei om ook 'n wetenskapbaan aan te bied vir ondersteuning aan onderwysers in hierdie leerarea. 186 opvoeders betrokke by graad R tot graad 9 het die geleentheid bygewoon. Die projek is moontlik gemaak met die steun van die Trust vir Afrikaanse Onderwys (TAO).

Op 26 Oktober kom 89 onderwysers, verteenwoordigend van grade R tot 9, op Springbok vir *Woeker met Wiskunde*-kongres bymekaar. Dié daglange konferensie is daarop gemik om kwaliteit-opleiding in Afrikaans deur spesialiste met bewese ervaring te bied. Dit word gedoen deur praktiese sessies wat fokus op inhoud wat dadelik in die klas geïmplementeer kan word.

Opwindende hulpmiddels om leerders se leergierigheid te prikkel en konsepte prakties te onderrig word ingespan. Kongresgangers ontvang ook van hierdie hulpmiddels om terug te neem na hul eie klaskamer om sodoende die nuut verworwe kennis en strategieë deel van hul eie onderrig te kan maak.

***Chemieprojek:**

Video-opnames van die 8 eksperimente in die chemie-handleiding word in November in Afrikaans, Engels, isiXhosa en Gebaretaal opgeneem en is op die SBA-webtuiste beskikbaar.

***Toekomsprojek**

21 Graad 12-leerders van Vredendal Sekondêr, Hoërskool Nuwerus, Citrusdal Akademie, Jan Krielskool en Thembalethu Sekondêr op George wat deel is van die Toekomsprojek, het tydens die Desember-skoolvakansie die geleentheid gehad om 'n lewensvoorbereidingslypskool en ondersteuning by te woon. Die inhoud van die program het gepoog om onderwerpe aan te spreek waarmee die groep jongmense in hul naskoolse lewe te make sal hê en hul sodoende sover moontlik voorberei om 'n sukses van hul lewe te maak.

Graad 11-leerders van Vredendal Sekondêr, Hoërskool Nuwerus, Citrusdal Akademie en Jan Krielskool wat deel is van die Toekomsprojek, het tydens die 2021-April-skoolvakansie die geleentheid gehad om deur middel van werkskadu meer te leer van die beroep wat hulle na skool beoog om te volg. Jenico Afrika van Cederberg Akademie is na afloop van die week 'n beurs vir verdere studie deur die maatskappy aangebied waar hy sy werkskadutydperk voltooi het.

***Wikkel met werksoek**

Ter viering van Mandeladag stel die SBA Juliemaand 'n gratis aanlynvideo beskikbaar om jong werksoekers toe te rus met die nodige kennis en vaardighede om sukses in hul werk te behaal. Die video is getiteld *Wikkel met Werksoek/Qala Ukufuna Umsebenzi/Start the Job Hunt*.

Die Afrikaanse weergawe van die video is in vennootskap met Afrikaans.com op laasgemelde se leerhulpplatform bekend gestel.

Die *Wikkel met Werksoek*-video is ook 'n waardevolle hulpmiddel vir onderwysers wat toenemend sinvolle maniere soek om digitale hulpbronne te benut. Die dinamiese aanbieding kan afrolstukke en skryfborde effektief vervang. Die onnodige gebruik van papier sluit terselfdertyd aan by die SBA se mandaat om omgewingsbewuste gemeenskappe te skep.

Die multitalige werksoeksakgids, wat die basis vir die video vorm, het in 2016 die eerste keer verskyn en sedertdien is daar nagenoeg 100 000 gedrukte weergawes van die boekie in die Wes- en Oos-Kaap versprei.

Digitalisering

*Sosiale Media en nuwe kantoororganogram: Dr Niel le Roux, Bianca Greeff en Nelhari Kemp woon zoom-werkwinkels van Trust vir Afrikaanse Kuns, Kultuur en Erfenis (TAKKE) en TAO by waartydens verwys word na 'n templaet wat voortaan by alle borgskappe moet aantoon watter sosiale platforms per projek aangewend is. Die SBA verskyn nie op die lys van geborgdes wat reeds sosiale platforms aanwend nie. Die direksie besluit derhalwe om doelgerig op digitaliteit te fokus. 'n Nuwe organogram wat op die direksievergadering van 26 Mei gewys word, toon aan dat die SBA sy kantoorstruktuur ingrypend sal moet aanpas om digitalisering te kan laat realiseer. Die direksie staan R200 000.00 toe om aan die digitale vereistes en organogram te kan voldoen.

Op 16 September word 'n volledige digitale strategie, wat onder andere die digitale element per projek aandui, aan die direksie voorgelê. Nelhari Kemp stel die strategiese 10-puntplan bekend wat deur LemonadeHUB, die SBA se digitale diensverskaffer, en die kantoor opgestel is. Sy word as tydelike Digitale Bestuurder aangestel, met Bianca Greeff as assistent. Elke direksielid ontvang 'n tablet waarop al die vergaderingsdokumente gelaai is as deel van die digitaliseringsfokus van die SBA. Op 1 Desember sluit Shantel Moses as Digitale Bemarkingsbestuurder by die SBA aan.

'n Mikrofoon/'loop'-sisteem word in die raadsaal geïnstalleer sodat direksielid Rochelle McDonald (DoofblindSA) die vergadering makliker kan volg.

***Positiewe uitvloei van digitalisering:**

Die SBA-webtuiste groei vanaf Augustus 2021 danksy die digitale boekbekendstelling van **Die Leefwyse van ons Vroeë Mense** wat 345 kykers getrek het. Teen September is dit reeds deur 950 mense gesien.

- Die vennootskap met afrikaans.com is voordelig vir die SBA.
- **Kwailappies**, die SBA-nuusbrief, word vanaf Junie 2021 deur 'n maandelikse bloginskrywing op die webtuiste <https://sbfrikaans.co.za/category/kwailappies/> vervang.
- Siggestremde gebruik van webtuiste: Volgens direksielid Rochelle McDonald (DoofBlindSA) is die webtuiste toeganklik genoeg vir gestremdes, met verskillende toerusting soos 'n brailleskerm.

***Digitale leeshoekie**

As deel van 'n nuwe digitale fokus is daar ter viering van Jeugdag op 16 Junie 'n digitale leeshoekie met SBA-kinderpublikasies by Kunstekaap bekend gestel. Hierdie doeltreffende toep vir kinders tussen die ouderdom van 5 en 12 is ontwerp om lees en geletterdheid op 'n sinvolle prettige manier te bevorder.

Die graad 3-klas van Karookop Primêr in die Bergrivier Munisipaliteit, asook leerders van Athlone Skool vir Blindes, was tydens die bekendstelling van die digitale leeshoekie op Jeugdag die eregaste by Kunstekaap.

Hierdie leeshoekie is terselfdertyd die SBA se geskenk aan Kunstekaap wat in 2021 hul 50ste bestaansjaar vier. Al drie SBA-kinderboeke – **Fatima**, **Die Kokerboom** en **Robbie die Rowwe Rot** – is vir besoekers beskikbaar. Die publikasies is in elektroniese formaat op tablette gelaai en interaktiewe lees- en leermoontlikhede deur middel van 'n spesiaal ontwerpte toepassing gee gebruikers toegang tot kreatiewe leergeleenthede en selfontdekking. Die toepassing bied onder meer die opsie om die prente in elke boek digitaal in te kleur. Die multitalige stories is ook beskikbaar as luisterboeke en **Fatima** as gebaretaalvideo. Die gebruiker kan alles van die tablet na sy/haar eie e-posadres stuur om tuis verder te lees en in te kleur. Die toep is gratis op die SBA-webtuiste beskikbaar vir gebruik deur die algemene publiek deur slegs **SBA Reading** in die toepwinkel (Google Play Store) af te laai.

Soos alle SBA-projekte het ook hierdie inisiatief 'n ingeboude gestremde fokus.

- **Fatima** in gebaretaal is ook op 'n TV-skerm beskikbaar.
- 'n Braille-touch plus-tablet laat die blindes en swaksindes toe om die boeke te kan lees.

Uitreik:

Die #mychildisyourchild-veldtog, gedryf deur sersant Riaan Baartman (korporatiewe kommunikasie-offisier) het ten doel om dogters te ondersteun wie se reg tot opvoeding in gedrang kom weens gereelde afwesigheid. Noluthando School for the Deaf in Khayelitsha is een van die skole wat deur Fort iKapa militêre basis as begunstigde geïdentifiseer is. Tot op hede is daar al aan meer as 1000 dogters sanitêre produkte versprei deur hierdie inisiatief.

Aangesien holistiese bemagtiging vir die SBA van groot belang is, het die SBA-voorsitter, Sandra Prinsloo, die Noluthando skool besoek om sanitêre produkte te skenk as deel van die Fort iKapa Military Base se armoedeverligtingprojek.

SBA-huis

April 2021 verhuis die SBA na Barnardstraat 78, Oakdale, Bellville.

Verdere bouplanne word in Oktober 2021 met argitekte bespreek en op 4 November ingedien. Die planne word goedgekeur as registrasie vir vergunningsgebruik wat die reg insluit om 'n "besigheid" te bedryf.

Versekering en sekuriteit

Tydens die Direksievergadering van 15 Februarie 2021 verskaf Karen Smit, versekeringsmakelaar, inligting oor versekering in gevaarlike areas nadat die Uitvoerende Hoof agtergrond oor Ocean View inwin waar die SBA-versekering byvoorbeeld nie bendegegeweld dek terwyl projekte gedoen word nie. Daar bestaan reeds 'n getekende kontrak deur SBA-medewerkers dat die SBA nie aanspreeklik gehou kan word vir enige ongeval of insident nie. Projekleiers sal protokol vir veiligheid in plek kry sodat die hoërisiko-areas in vennootskap met die gemeenskap bestuur word. Op 'n skoolterrein is die SBA nie aanspreeklik vir enige gebeurlikheid nie, aangesien kinders deur die skool gedek word.

Borgskappe:

1. TAO:

- Chemiewerkwinkels vir laerskoolleerkrigte
- Wiskundekongres in Namakwaland vir hoërskoolonderwysers
- Die Toekomsprojek vir uitgesoekte graad 11- en 12-leerders

2. Die HJMN

- Die Zoë-leesprojek

3. TAKKE

- Wateridiome se verklanking
- Kantoorinfrastruktuur
- Leeshoekie

4. SBA

- Die SBA befonds self die ander projekte soos die Prisoniersdrama, Idiome en ander Publikasies, die SBA-toep en Storie-opnames.

Direksie en Personeel

Tomley van Vuuren, wat swaksiende is, word as Administratiewe Beampste aangestel.

Twv direksielid Rochelle McDonald, voorsitter van DoofBlindSA, is 'n "loop" sisteem in die SBA-Huis se raadsaal geïnstalleer. Dit is 'n spesiale klankstelsel vir gebruik deur mense met gehoorapparate. Dié toevoeging het die raadsaal meer toeganklik gemaak vir enige persoon met 'n gehoorapparaat. Gerswin Cupido word tot Projekte Organiseerder bevorder.

Die SBA sorg dat hul POPIA-beleid uitgevoer word en die direksie gee toestemming dat slegs hul e-posadresse op die webtuiste verskyn.

Die direksie bly onveranderd nadat Sandra Prinsloo, Mvula Yoyo en Michael le Cordeur hulself herbeskikbaar gestel het na die verstryking van hul termyn.

Direksie:

Me Sandra Prinsloo (voorsitter), prof Michael le Cordeur (ondervoorsitter), dr Dirk Brand, me Shihaam Domingo, me Zohra Kathrada Areington, dr Niel le Roux (uitvoerend), me Rochelle McDonald (DoofBlindSA), me Karen Meiring, drs Hendrik Theys, mnr Johan van Lill, prof Steward van Wyk en dr Mvula Yoyo.

Personeel:

Dr Niel le Roux, mnre Gerswin Cupido, Ivan Ndevu en Tomley van Vuuren, mee Bianca Greeff en Shantel Moses (vanaf Desember 2021)

Aan die einde van 'n uitdagende 2021 kan die SBA aansluit by hul trotse wateridiomepublikasieën en tereg sê: Afrikaans is ons stroompie waaruit ons drink en waaruit ons energie en krag put vir ons reis vorentoe